Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle
stv@eduskunta.fi

Viite: Hallituksen esitys eduskunnalle HE 10/2022 vp

FINNHEMSIN LAUSUNTO EDUSKUNNAN SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNALLE SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON SEKÄ PELASTUSTOIMEN JÄRJESTÄMISEN UUDISTUSTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN MUUTTAMISESTA

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt FinnHEMS Oy:n (”FinnHEMS”) lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi (HE 10/2022 vp, ”Hallituksen esitys”). FinnHEMS kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä ja antaa asiassa seuraavan lausunnon.

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta annettua lakia, hyvinvointialueesta annettua lakia, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia, pelastustoimen järjestämisestä annettua lakia, hyvinvointialueiden rahoituksesta annettua lakia, terveydenhuoltolakia, perintö- ja lahjaverolakia sekä kuolemansyyn selvittämisestä annettua lakia.

Hallituksen esityksen tavoitteena on tarkentaa sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistusta koskevaa lainsäädäntöä siltä osin, kuin uudistuksen toimeenpanossa on havaittu täsmentämistarpeita.

FinnHEMS keskittyy tässä lausunnossaan tarkastelemaan terveydenhuoltolain muutosta, erityisesti lain 46§:n lääkärihelikopteritoimintaan liittyvää ehdotettua muutosta. FinnHEMSillä ei ole lausuttavaa hallituksen esityksen muihin asiakohtiin.

FinnHEMS pitää nyt käsillä olevaa hallituksen esitystä terveydenhuoltolain 46§ muuttamiseksi tarpeellisena ja lääkärihelikopteritoimintaa selkeyttävänä asiana. Yhteenvetona terveydenhuoltolain 46§ muutoksesta FinnHEMS esittää seuraavaa:

1. **Terveydenhuoltolain 46§ muutos saattaa lain kirjauksen paremmin nykytilaa vastaavalle tasolle. Muutos on perusteltu ja selventää jo nykyisin käytännössä toimivaa työnjakoa valtion, FinnHEMSin ja yliopistollisten sairaanhoitopiirien välillä.**
2. **Terveydenhuoltolain 46§ muutoksen perusteluissa olisi tarpeen käsitellä laajemmin ensihoitopalvelun järjestämisvastuuta ja lääkärihelikopteritoiminnan suunnittelua ja järjestämistä osana**

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/fi/document-check/de03ce5c-6629-4471-adba-331ea68c9aec
VISMA Sign
www.vismasign.com

valtakunnallista ensihoidon järjestämistä. Valtion rooli lääkärihelikopteritoiminnan rahoittajana ja yliopistollisten sairaanhoitopiirien (myöhemmin hyvinvointialueiden) rooli erityisvastuualueen (yhteistoiminta-alueen) ensihoitokeskusten ylläpitäjänä vaatisivat lain muutosesityksen tarkempaa perustelutekstiä ensihoitokeskuksen ja lääkärihelikopteritoiminnan suunnitteluun ja ohjaamiseen liittyvien vastuiden osalta.

FinnHEMSin rooli lääkärihelikopteripalvelujen tuottajana

FinnHEMS on 100% valtion omistama erityistehtäväyhtiö. FinnHEMSin omistajaohjaus on keskitetty sosiaali- ja terveysministeriöön valmiusyksikköön. FinnHEMS tuottaa yliopistollisille sairaanhoitopiireille ja Lapin sairaanhoitopiirille ensihoidon ilmailupalveluja, lääkäriautoyksiköitä, päivystystukikohtapalveluja, informaatiopalveluja sekä lääkäriä avustavia ensihoitajan palveluja. FinnHEMS toimii Valviran myöntämän yksityisen terveydenhuollon palvelun tuottajan toimiluvalla.

FinnHEMSin rahoitus tulee valtionapuna suoraan valtion budjetista. FinnHEMS on voittoa tavoittelematon yhtiö. Yhtiön rahankäytöstä säädellään valtionavun myöntämisen ehdoissa.

Lääkärihelikopteritoiminta on valtakunnallista

Laadukkaan ensihoitopalvelun tuottaminen tasapuolisesti kansalaisten hyväksi edellyttää lääkärihelikopteritoimintaa. Lääkärihelikopteritoiminnan toiminta-ajatuksena on tuoda sairaalatasoista erikoislääkäripalvelua hätätilapotilaan luokse. Toiminta korostuu kriittisissä potilaan henkeä tai pitkäaikaista toimintakykyä uhkaavissa tilanteissa. Lääkärihelikopteritoimintaa tarvitaan erityisesti alueilla, joilla ei ole laajan päivystyksen sairaalatoimintaa välittömässä läheisyydessä.

Lääkärihelikopteritoiminta on luonteeltaan valtakunnallista. Helikopteritoiminnan valmiuden, kapasiteetin, operaatioiden ja myös lääketieteellisen toimintasisällön ohjaaminen edellyttävät yli hyvinvointialueiden ulottuvaa toimintaa. Hätätilapotilaiden palvelun ensisijaisena lähtökohtana tulisi olla nopeimman ja tarkoituksenmukaisimman ensihoitoyksikön järjestäminen potilaan luokse.

Ensihoidon ja lääkärihelikopteritoiminnan nykyinen säätely

Terveydenhuoltolain (2010/1326) 39§ mukaisesti sairaanhoitopiirin kuntayhtymä voi järjestää ensihoitopalvelun alueellaan tai osassa sitä hoitamalla toiminnan itse, järjestämällä ensihoitopalvelun yhteistoiminnassa alueen pelastustoimen tai toisen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kanssa taikka hankkimalla palvelun muulta palvelun tuottajalta. Lain 40§ säätelee ensihoidon sisältöä. Ensihoidon järjestämisvastuu siirtyy vuoden 2023 alusta perustettaville hyvinvointialueille.

Terveydenhuoltolain (2010/1326) 5. luku käsittelee sairaanhoitopiirien erityisvastuualueiden roolia ja tehtäviä sekä eräiden erikoissairaanhoidon palvelujen keskittämistä. Laki velvoittaa sairaanhoitopiirien kuntayhtymiä

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/fi/document-check/de03ce5c-6629-4471-adba-331ea68c9aec
VISMA Sign
www.vismasign.com

sopimaan erikoissairaanhoidon järjestelyistä sairaanhoitopiirien kuntayhtymien kesken laadittavassa erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksessa. Lain 46§:n mukaisesti erityisvastuualueen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän on sovittava ensihoitokeskuksen tehtävien järjestämisestä erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksessa. 46§:n ensimmäisen momentin kohdan 4 mukaisesti ensihoitokeskuksen tehtävänä on suunnitella ja päättää lääkärihelikopteritoiminnasta erityisvastuualueellaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lakimuutoksen jälkeen erityisvastuualueet korvautuisivat yhteistyöalueilla ja erikoissairaanhoidon järjestämissopimus yhteistyösopimuksella.

Hallituksen esitys terveydenhuoltolain 46§ muuttamiseksi

Hallituksen esityksessä ehdotetaan terveydenhuoltolain 46§ ensimmäisen momentin neljättä kohtaa muutettavaksi paremmin nykytilaa vastaavaksi. Ehdotuksen mukaisesti ensihoitokeskuksen tehtävänä olisi ***”vastata lääkärihelikoptereiden lääketieteellisestä toiminnasta yhteistyöalueella ja sovittaa toiminta yhteen muiden ensihoitokeskusten kanssa valtakunnallisesti yhtenäiseksi kokonaisuudeksi”***.

Valtio määrittää lääkärihelikopteritoimintaa koskevassa valtion avun rahoituspäätöksessä puitteet ja ehdot rahankäytölle. Valtion lääkärihelikopteritoiminnan ohjaus on siten budjettiperusteinen.

Lääkärihelikopteritoiminnan järjestämisen vastuut ja velvoitteet kuvataan käytännössä FinnHEMSin ja yliopistollisten sairaanhoitopiirien välisessä yhteistoimintasopimuksessa. Yhteistoimintasopimuksen mukaisesti yliopistolliset sairaanhoitopiirit vastaavat lääkärihelikopteritoiminnan lääketieteellisestä toiminnasta, lääkäriresursseista ja lääkinnällisistä varusteista. FinnHEMS vastaa ilmailupalveluista, lääkäriautotoiminnasta, tukikohtapalveluista, ensihoitajan ja lentoavustajan toiminnasta sekä informaatiopalveluista. Mikäli lääkärihelikopteritoiminnasta olisi laajempaa säätelyä terveydenhuoltoa käsittävässä lainsäädännössä, tämä korvaisi ainakin osittain nyt käytössä olevaa yhteistoimintasopimusta.

Lääkärihelikopteritoiminnan valtakunnallista yhteensovittamista toteutetaan yhteistoimintasopimuksen määrittämässä lääkärihelikopteritoiminnan ohjausryhmässä, jossa on edustus kaikista yliopistollisista sairaanhoitopiireistä, FinnHEMSistä, hätäkeskuksesta ja STM:stä.

Ehdotettu lain muutos vastaa edellä kuvatulla tavalla hyvin lääkärihelikopteritoiminnan vallitsevaa nykytilaa. Terveydenhuoltolain 46§ ensimmäisen momentin neljännen kohdan aiempi muotoilu -”ensihoitokeskuksen tehtävänä on suunnitella ja päättää lääkärihelikopteritoiminnasta erityisvastuualueellaan”- olisi ristiriidassa ilmailua koskevien määräysten kanssa. Tosiasiassa ensihoitokeskuksella ei ole ilmailua koskevien määräysten mukaista toimivaltaa helikopteritoiminnan sisällöllisessä suunnittelussa ja päättämisessä, vaan tämä on FinnHEMSin vaadittavan toimiluvan omaavalla lentotoiminnan vastuullisella organisaatiolla. Lain aiempi kirjaus rajautuisi siten vain lääkärihelikopteritoiminnan olemassaoloa ja mittakaavaa koskevaan suunnitteluun ja päätökseen.

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/fi/document-check/de03ce5c-6629-4471-adba-331ea68c9aec
VISMA Sign
www.vismasign.com

Hallituksen esityksen perustelutekstit

Hallituksen esityksen perusteluteksteissä esitetään, että ***”sääntelyyn ehdotettavat ensihoitokeskuksen lääkärihelikopteritoimintaa koskevia velvoitteita koskevat muutokset vastaavat jo olemassa olevaa asiantilaa, ja osin kyse on pykälän terminologian saattamisesta vastaamaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen lainsäädäntöä, joten ehdotetuilla muutoksilla ei olisi itsenäisiä vaikutuksia”.***

Hallituksen esitys terveydenhuoltolain 46§ muuttamiseksi on perusteltu ja ehdotettu lakiteksti vastaa hyvin lääkärihelikopteritoiminnan nykytilaa. Perusteluteksteissä jää kuitenkin tarkastelematta lääkärihelikopteritoiminnan suunnittelua ja järjestämistä koskevien vastuiden suhde ensihoidon järjestämisvastuuseen. Lienee selvää, että lakimuutoksella ei pyritä vaikuttamaan ensihoitopalveluiden tai ensihoidon lääkäripäivystyspalveluiden järjestämisvastuuseen, vaan nämä tulevat säilymään hyvinvointialueilla ja yhteistoiminta-alueen ensihoitokeskuksella.

Valtio säätelee lääkärihelikopteritoimintaa ensisijaisesti budjettirahoituksen ehtojen kautta. Lääkärihelikopteritoiminnasta ei ole erillissäädöksiä. Hallituksen esityksessäkin todetaan tarve lääkärihelikopteritoiminnan tarkempaan sääntelyyn. FinnHEMS yhtyy tähän näkemykseen. Lääkärihelikopteritoiminnan tarkempi sääntely poistaisi mahdollista epäselvyyttä ensihoidon järjestämisvastuun ja lääkärihelikopteritoiminnan järjestämisvastuun väliltä. Asiaa olisi voitu taustoittaa nyt käsillä olevan hallituksen esityksen perusteluteksteissä. Lääkäripäivystyspalvelun järjestämisvastuu on yksiselitteisesti hyvinvointialueen ensihoitokeskuksella. Lääkärihelikopteritoiminta tukee ensihoitopalvelujen tuottamista, mutta lääkärihelikopteritoiminta itsessään on laaja kokonaisuus, jonka järjestämiseen liittyviä vastuita voisi perusteluteksteissä käydä tarkemmin läpi.

Koska lääkärihelikopteritoiminnasta ei ole erityistä toimintaa koskevaa sisällöllistä sääntelyä, nyt esitetty terveydenhuoltolain muutosesitys ei siirrä lääkärihelikopteritoimintaan kohdistuvaa suunnittelu- ja päätösvaltaa sairaanhoitopiireiltä (hyvinvointialueilta) FinnHEMSille. Jatkossakin hyvinvointialueet päättävät ensihoidon järjestämisestä vallitsevan lain ja asetusten mukaisesti ja valtio päättää budjettirahoituksen kautta lääkärihelikopteritoiminnan järjestämisestä muutoin. FinnHEMS vastaa ilmailutoiminnan suunnittelusta ja järjestämisestä sekä vastaa muutoin yhteistoimintasopimuksen mukaisesti toiminnan käytännön järjestelyistä.

Hallituksen esitys terveydenhuoltolain 46§ ensimmäisen momentin neljännen kohdan muuttamiseksi korostaa lääkärihelikopteritoiminnan valtakunnallista luonnetta ja tarvetta sovittaa toiminta yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Hyvinvointialueiden välisestä yhteistyösopimuksen sisällöstä ei ole sääntelyä. Yhteistyösopimus on kuitenkin väline, joka konkretisoi yli hyvinvointialueiden ulottuvan toiminnan. Yhteistyösopimuksen soveltamisesta lääkärihelikopteritoimintaan olisi toivottavaa saada taustoitusta lakimuutoksen perusteluteksteissä.

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/fi/document-check/de03ce5c-6629-4471-adba-331ea68c9aec
VISMA Sign
www.vismasign.com

Vantaalla, 4. maaliskuuta 2022

Jari Huhtinen
toimitusjohtaja
FinnHEMS Oy

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/fi/document-check/de03ce5c-6629-4471-adba-331ea68c9aec
VISMA Sign
www.vismasign.com

SIGNATURES **ALLEKIRJOITUKSET** **UNDERSKRIFTER** **SIGNATURER** **UNDERSKRIFTER**

This documents contains 5 pages before this page
Tämä asiakirja sisältää 5 sivua ennen tätä sivua
Detta dokument innehåller 5 sidor före denna sida
Dokumentet inneholder 5 sider før denne siden
Dette dokument indeholder 5 sider før denne side

Jari Petri Tapio Huhtinen
84802bf0-c8ee-4f41-9f49-99925a473820 - 2022-03-04 13:27:55 UTC +02:00
BankID / MobileID - 41ef0634-63c0-4fd8-b57e-f2071bc9d013 - FI

authority to sign	asemavaltuutus	ställningsfullmakt	autoritet til å signere	myndighed til at underskrive
representative	nimenkirjoitusoikeus	firmateckningsrätt	representant	repræsentant
custodial	huoltaja/edunvalvoja	förvaltare	foresatte/verge	frihedsberøvende

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/fi/document-check/de03ce5c-6629-4471-adba-331ea68c9aec
VISMA Sign
www.vismasign.com